

Telefon št. 30-40

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna šte. 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, št. Peterska vojašnica. Telefon št. 30-40.

Spomin mrtvim . . .

Listje rumeni in pada, megla zavija dneve v žalno kopreno, vsa narava je žalostna in žalostni smo mi. Vernih duš dan, dan mrtvih.

V tem razpoloženju je naš spomin pri pokojnih sorodnikih, znancih in prijateljih.

Pokopališča so polna obiskovalcev, jesensko cvetje pokriva grobove in vmes plapolajo lučke. Tiha molitev spremlja spomin na tega ali onega in solze oblivajo marsikatero lice. Zdrami nas pogled po obširnem pokopališču. Mnogi znani in neznani grobovi pokrivajo dolino solz, spominjamo se smrti: Memento mori!

Življenje ni vedno pravično, a smrt je pravična za vse.

Naše misli gredo z domačih pokopališč daleč v širne planjave, visoke gore, v doline, gozdove in celo nad gladino sinjega morja, kjer počivajo in spi spanje pravičnih nešteto mrtvih. To so bivši borci-heroji, žrtve vojne, mnogi nimajo grobov, kosti so razmetane, razorane, izbrisani so sledovi, na krajih, kjer so ob nadčloveških mukah izdihnili.

Njihovih grobov ne obišejo domači, ne obišejo jih niti tužci, a vendar žalujejo doma svojci in sočustvuje cel svet.

To so nedolžne žrtve, ki so dale svoje mlado življenje za čast in obrambo domovine.

Na domačih pokopališčih so neznani vojaški grobovi. Sama neznanca imena so zapisana. To so grobovi neznanih junakov. Ni svojcev, da bi jih po-

setili, le hvaležni narod se jih je spomnil, da jim je položil kitice cvetja in prižgal vsaj po eno lučko. Vsi so bili vojne žrtve.

Prezgodnja smrt nam je vzela tudi mnogo dragih tovarišev, ki so delili z nami bridko usodo v vrstah vojnih invalidov, mnogo vojnih vdov in sirot, ki sta jih beda in pomanjkanje položila k večnemu spanju.

Smrt hitro kosi in nepričakovano nas zapušča zelo pogosto tovariši in tovarišice.

Zato smo vsako leto na vernih duš dan bolj žalostni.

Posebno žalosten pa je letošnji vernih duš dan.

Jugoslovanska zemlja je dobila nov nepričakovan grob svojega Največjega sina, svojega Zedinitelja, Njeg. Velič. kralja Aleksandra I.

Naš narod ima letos velik dan vernih duš, dolgega plakanja in tugovanja, ki ne bo kmalu minil.

Temu žalovanju se pridružuje še spomin na pokojne svojce, prijatelje in znance, na vse vojne žrtve tako, da se nam srca krčijo v eni sami neizmeri boli. Potrpi in žalostni vzdihujemo, nad grudo in izražamo bolestin pozdrav:

Mir in pokoj vsem mrtvim, slava padlim in umrlim tovarišem in tovarišicam!

Čast in slava duhu pokojnega, nad vse ljubljene našega Največjega zaščitnika, Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Poročilo z manifestacijskega zbora

Oblastni odbor v Ljubljani je predvidel za izboljšanje invalidskega zakona tri velike manifestacijske zборе v Dravski banovini, od katerih pa se je vsled nastopivših razmer vršil samo manifestacijski zbor v Celju dne 7. oktobra t. l. v veliki dvorani Celjskega doma.

Že na predvečer so bili zbrani skoraj vsi delegati krajevnih odborov na delegatski anketi, ki je odobrila predvidene tri zборе v tehničnem in finančnem oziru.

Drugi dan ob 10. dopoldne pa je predsednik Obl. odbora tov. Štefe otvoril manifestacijski zbor, na katerega so prišli invalidi in vdove od blizu in daleč tako, da je bilo zbranih skoraj 1000 ljudi.

Pozdravil je zborovalce, želel uspeh in predlagal konstituiranje zbora, ki je bilo izvršeno. Predsedstvo zbora je nato prevzel tov. Orel, major v p. in predsednik celjskega krajevnega odbora.

Imel je sledeči nagovor: Dragi tovariši in tovarišice, cenjeni zborovalci! Vsakokrat, ko pridemo invalidi skupaj na svojo dolžnost, se najprej spomnimo našega Vladarja in Zaščitnika, Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in Njegovega Vzvišenega doma.

Predlagam, da se pošlje s tega mesta udanostna brzojavka sledeče vsebine:

»Njegovemu Veličanstvu kralju Jugoslavije, Aleksandru I.

Vojni invalidi, na svojem zborovanju v Celju, za izboljšanje invalidskega zakona pošiljajo svojemu Največjemu zaščitniku najvdanejšo pozdrave.«

Vsi navzoči so vstali in klicali: Živio naš kralj!

Tov. Orel je predlagal sledečo brzojavko predsedniku Središnjega odbora, tov. Božidaru Nediću:

»Celjski zbor vojnih invalidov, moččen v svojih zahtevah za izboljšanje invalidskega zakona, pošilja pozdrave Vam in drugim tovarišem v Središnjem odboru.

Pravica mora postati resnica.«

Zbor vojnih invalidov.

Nadaljeval je:

Smatram za svojo posebno čast, da pozdravim zastopnike različnih oblasti in korporacij. Pozdravljam narodnega poslanca g. Prekorška, predsednika mestnega poglavarstva g. dr. Goričana, zastopnike »Boja« g. Unetića in gg. Matičiča ter podpolk. Andrejko, predsednika rezerv. oficirjev g. dr. Voršiča, predsednika trg. društva g. Fazarinca, upravitelja OUZD g. Šmigovca. Prav pristrčno, bratsko pozdravljam podpredsednika Središnjega odbora tov. Grubića, zastopnika Oblastnega odbora U. R. I. iz Zagreba tov. Fačinića. Dalje pozdravljam zastopnika Maistrovih borcev g. Šribarja, predsednika sreskega odbora državne stranke JNS g. dr. Kalana, zastopnika Rdečega križa g. Kramerja, celokupni Oblastni odbor U. V. I. iz Ljubljane in vse delegate krajevnih odborov, ki so prišli od daleč. Končno pozdravljam vse vojne žrtve in vse prijatelje našega gibanja. Povod zborovanju so dali invalidi sami, ker vidijo, da drugače nič ne dosežejo. Voditelji organizacij pa stoje pred dejstvom, da je njih delovanje večinoma brez uspeha, med invalidi pa je nastalo veliko nezadovoljstvo po uveljavi inv. zakona iz leta 1929., ker so izgubili še to trohico svojih pravic.

Dolgo smo mirovali, sedaj pa zahtevamo spremembo inv. zakona. Zakaj?

Ko je država prisiljena braniti meje napram napadalcem, moramo storiti vsi svojo dolžnost in jo braniti. To je sveta dolžnost vsakega dobrega državljanja in pogumnega vojaka.

V borbi ima vsak vojak pred seboj tri usode:

Ali pade za svojo domovino, ali je pohabljen ali pa se zdrav vrne k svojem.

Za padle so vse države napravile »Grob neznanega junaka«, za invalide pa zakone.

Za naše invalide je pripuščena skrb zakonu iz leta 1929, ki pa jim jo odreka, potem pa ga še razni funkcionarji slabo tolmačijo. Udruženje invalidov deluje, da se ta žalostni položaj izboljša. Središnji odbor skupno z oblastnimi odbori je storil svojo dolžnost. Zborovanja, občni zbori, resolucije, projekti ministrstev, pisma poslancem in ministrom, razne komisije za načrte, vse ni nič zaleglo, ker ni našlo razumevanja.

Zato upravičeno dvigamo glasove, da se nas s tako pozabljivostjo prezira. Ali so to zaslužili možje, ki so zgubili ude in zdravje v korist domovine in v korist tudi onim, ki so ostali doma in danes invalide zaničujejo, češ: Zakaj pa ste se vojskovali.

Ravnodušnost napram bedi vojnih žrtev ni lepa poteza onih, ki v javnosti nekaj veljajo. Pravično bi bilo, da tudi javnost dvigne svoje glasove proti tej krivici, ker jutri ali pozneje zna priti še marsikateri zdrav državljan v tak položaj. Sedaj ko so invalidi postali popolni berači, smo menda upravičeni zahtevati izboljšanje.

Velika beda je privedla od tega, da invalidi v velikem številu zapušča ta svet, pa bi bili vendar najbolj vredni, da jih zemlja nosi.

Slepi, brez rok in nog, tuberkulozni in taki, ki leže 16 let v posteljah, žene, otroci, vse je v največji bedi, brez prave zaščite.

Ali morejo zdravi ljudje, ki so ostali med vojno doma in si nekateri pridobili lepo premoženje, mirnim srcem, ravnodušno gledati to stanje vojnih žrtev. Usmiljenja in odprtih rok je treba, ne pa veselje in plesov.

Pravi patriotizem ne sme biti v obliki materijalističnega egoizma, ne sme se izkoriščati slabjših, pač pa gojiti skupnost in splošno zadovoljstvo. Samo v tem je temelj prave svobode, pravica mora biti skupna mati za vse. Zasedujte izvajanja današnjih govornikov, potem bomo predložili naše zahteve in resolucije.

Podal je besedo tov. Štefetu, predsedniku Obl. odbora:

Tov. Štefe je govoril: Skušal bom v kratkih besedah podati gg. zastopnikom oblastev in sorodnih organizacij in tovarišem zborovalcem današnje stanje vojnih žrtev sploh, kakšna je bila skrb zanje tekom 16 let, kakšni so bili naši napori in kakšen je rezultat. Po končani vojni, največji svetovni katastrofi se je začelo delati na restavraciji uničenih gmotnih pridobnin, restavraciji življenja, restavraciji socialne zaščite in pomoči najpotrebnejšim in po vojni najbolj prizadetim slojem, t. j. borcem. Svetovna vojna je napravila mnogo zla, mnogo gospodarskih pridobitev je bilo uničenih, na milijone življenj je padlo, svet beleži milijone vojnih invalidov, vdov in sirot. Takoj po vojni je človeška družba uvidela, da je treba priskočiti na pomoč najprižadetejšim ostankom svetovne vojne.

Privatne organizacije so bile na delu, oblastva so skrbelo za vojne žrtve, gledalo se je, da dobe prepotrebno pomoč. Skrbelo se je za primerno invalidsko zakonodajo, zidali so se domovi, ustanovljale protezne delavnice, sploh vladal je boljši socialni čut in tudi invalidi smo to izdatno občutili.

Število vojnih žrtev je bilo ogromno. Pregledi teh nesrečnežev so pokazali, da smo imeli v Sloveniji ca 18.000, v celi državi pa preko 400.000 vojnih žrtev. Zaščito je tedaj priznavala administrativna oblast II. stopnje. Čez nekaj let se je pokazala neka apatija in socialni čut je ponehaval. Čim bolj smo se oddaljevali od leta 1918, tembolj se je ohladilo razpoloženje napram vojnim žrtvam. Nekateri činiteљи so celo dvomili o njihovem številu. Prišel je nov zakon iz leta 1925, ki je imel v glavnem še take določbe kot prejšnji iz leta 1921, s to razliko, da so se priznavanja in odločanja presnela na redna sodišča. Mislilo se je, da se bo število resničnih vojnih žrtev pokazalo točneje. Po triletnem delu rednih sodišč se je pokazal končni rezultat, da je znašalo po prevedbi na zakon iz leta 1925 število vojnih žrtev v Sloveniji ca 17.500. Toda skrb zanje je nadalje popuščala. Še vedno so sumničili, da to stanje še ni pravilno in niso pravilno razumeli potreb teh bednikov. Zopet so revidirale stanje neke specialne komisije, ki so delale par let ter so mnogo grešile. Kratkoterminalno so reducirale. Po rezultatu se sploh ni več vedelo, kakšno je stvarno stanje vojnih žrtev. Statistika je bila, ki pa ni odgovarjala. Iz leta v leto je raslo nerazpoloženje napram vojnim žrtvam. Breme je bilo sicer veliko za državo, za davkoplačevalce, toda je bilo tedaj znosljivo in narod je radevolje plačeval invalidski davek. Ta davek je znašal v Sloveniji ca 30 milijonov, vojne žrtve pa so bile kljub temu slabo preskrbljene.

Ne vem, kaj je bilo vzrok, da je izšel leta 1929 brez sodelovanja in sploh zaslišanja invalidskih organizacij nov invalidski zakon, ki je prizadejal največ gorja. Odvzel je kratkoterminalno že priznane pravice, reduciral 20% invalide, uveljavil trde določbe, glede ocene premoženjskega stanja, glede kazni, pogojev za ponovno dokazovanje vojnih poškodb. Splošno je imel tendenco reducirati čim večje število vojnih žrtev in pravic iz leta 1925. Izvedba po tem zakonu je bila poverjena nekaki pol administrativni, pol sodni oblasti. Invalidska sodišča so podvržena divizijam in kot drugi instanci ministrstvu socialne politike in nar. zdravja. Invalidskim sodiščem je bilo delo za prevode in priznavanje zelo onemogočeno, ker so določbe nejasne in vpliv je tak, da je prišlo v popolni zastoj. Zakon je sicer določil, da morajo biti prevode gotove v enem letu, toda še do danes niso izvršene. Efekt pa je tak, da so 75% prej priznanih vojnih žrtev odvzete pravice. S tem so napravljene velike krivice. Konkretnih slučajev ne morem navajati, ker bi se preveč zavleklo, ž njimi pa dokazujemo naše upravičene zahteve po izpremembi vsaj najkrutejših določb. Omenim le, da je od prejšnjih 17.500 vojnih žrtev v Dravski banovini po novem zakonu priznanih samo še 5254. Mislim, da je slika jasna, ako vpoštevamo še, da se druga zaščita tudi ne daje, kakor državne, samoupravne in druge službe, iz katerih se invalide celo preganja, da se trafike dajejo drugim, da invalidi tega ne moremo trpeti. Vojne žrtve so sploh omalovaževane, njih službe se ne vpoštevajo več in se jim

niti ne priznavajo osnovne socialne pravice.

V takih razmerah so prišle v obupen položaj, zato so sklenile boriti se do skrajnosti. Dve leti že traja borba za spremembo inv. zakona. Udruženje invalidov je napravilo po celi državi zbornice za spremembo. Dobili smo obljube od pristojnih gg. ministrov in predsednika vlade, da se bo inv. zakon spremenil in popravile vsaj najhujše krivice.

Udruženje invalidov je napravilo načrt sprememb na podlagi svoje statistike, ki je objektivna za spremembo.

Dobilo je tudi priznanje gg. narodnih poslancev, ki so sprejeli predlog tudi kot svoje delo in kot nujen. To je bilo že spomladi lanskega leta, pa stvar ne pride nikamor naprej. Ko je bil načrt predložen g. ministru financ, da bi dal svoje mnenje k fin. efektu je izjavil, da bi bilo treba ca 100 milijonov, svoj čas pa je bilo ponudeno le do 50 milijonov. Pozneje je naše udruženje sestavilo tudi tak načrt, ko pa je bil predložen, zopet ni bilo sredstev. Tudi pri gg. poslancih nismo našli več odmeva, vse se je nekako ohladilo, danes smo zopet na mrtvi točki. Udruženje invalidov je to tudi uvidelo in izrazilo svoje stališče: Mi nočemo v teh težkih časih preobremeniti državo in davkoplačevalcev za naše prepotrebno izboljšanje. Središnji odbor je dal v imenu vseh vojnih žrtev izjavo, da popustimo, a kljub temu se vprašanje ne gane z mrtve točke. Ko smo o tem zopet razmišljali in videli, da ni odmeva in razumevanja, smo se odločili zopet za zbornice in za »biti ali ne biti«. Predvideli smo, da držimo v vseh pokrajinah invalidske zbornice, da predložimo javnosti naše stanje, da jo pokličemo na pomoč, da zainteresiramo naše tovariše dobrovoljce, rezervne oficirje in bojevnike, ki so z nami v najtežji vojni delili grozote, in apeliramo na celokupno javnost, da nam pomaga. Ako še ne bo nič, smo pripravljene, da se vidimo v Beogradu invalidi cele Jugoslavije in skupno predložimo na zemaljskem zboru, v kakšnem stanju so vojne žrtve ter ako so upravičene do svojih zahtev, ali ne.

Naše najosnovnejše zahteve so:

Vrniti vsem vojnim žrtvam moralno priznanje in pravice, ki so jih imele po zakonu iz leta 1925. Popraviti vsaj najtežje krivice, prizadete z zakonom iz leta 1929, dati možnost vsem do dela in do poštenega zaslužka z nastavitvami v državnih, samoupravljanih in privatnih službah, revizijo nezaščitenih trafik, ki se morajo dati vojnim žrtvam, kontrola pri izvajanju invalidskih skrbstev v vseh instancah, katero pravico smo imeli že pred letom 1929.

To so osnovne zahteve, od katerih ne odstopimo. Ker ne pridejo naprej, je stvar invalidskih organizacij, da jih forsirajo. Ker smo opazili vznemirljivost, smo smatrali za dolžnost, da vprašamo: Ali ste vojne žrtve zadovoljne ali ne? (Ugovori in kliči.)

V tej težki 16 letni borbi za obstoj, moramo uspjeti, čeprav smo bili oslabiljeni in je tudi nekaj krivde na nas, ker smo mislili, da bo naša pravica sama zmagala. Ker smo bili vedno odvrnjeni, ne moremo nikomur več zupati kakor le samim sebi in našim tovarišem, ki poznajo naše trpljenje iz vojne: dobrovoljcem, rezervnim oficirjem in bojevnikom, ki jih kličemo na pomoč v odločilni borbi za naš obstoj. Prepričani smo, da nas bodo moralno podprli, kakor nam vedno stoji ob strani. Apeliramo tudi na vso javnost, da se postavi za našo pravično stvar. S klicem: »Naj živi socialna pravičnost!« se vam zahvaljujem za udeležbo in potrpljenje na našem zboru.

Tov. Orel smatra za dolžnost pozdraviti med tem došlega sreskega načelnika g. Vidmarja, ki rad pomaga vojnim žrtvam. Kolikor mu je mogoče.

Besedo je dal narodnemu poslancu g. Prekorškemu, ki je govoril:

Spoštovani zborovalci! Čutim dolžnost, da se vam zahvalim za povabilo in za vaše pozdrave. Udeležba na vašem prvem manifestacijskem zboru, kakor ga je označil vaš predsednik, je priča, da besede, ki se danes pišejo o trpljenju invalidov, vdov in sirot niso fraze, da leži za njimi ono težko zlo, ono nedostojno, nečastno trp-

ljenje, glede katerega moram kot zastopnik naroda tega sreza reči, da je nedostojno in nečastno za vlado in državo, da so danes taka zborovanja v tem obsegu mogoča.

Jaz sem član skupščinskega odbora za spremembo invalidskega zakona, ki je bil v tekočem zasedanju izvoljen. Dolžan sem, da vam odkrito povem, da je imel odbor dve seji, katerih so se udeležili vsi člani, da pa se je po drugi seji predlog za izpmembo invalidskega zakona povrnil tja, odkoder je prišel. Jaz v tej konstataciji nočem in ne morem valiti krivde s svojih ram, toda dolžan sem povedati, kakor je. Dolžan sem, da javno tukaj podčrtam in izjavim, da se je vseh 30 ali 31 članov tega skupščinskega odbora izreklo za predlog, ki smo ga dobili od ministrstva socialne politike. Mi smo takrat vsi vedeli kakor vi, ki vodite borbo za pravice invalidov, da s tem ni rečeno, da bodo vse zahteve, ki ste jih stavili, tudi v polnem obsegu sprejete. Mi vemo, da pride v vsaki borbi tudi do vprašanja, na katerega je dostikrat težko odgovoriti. S tem smo računali, nismo pa računali in verovali, da bo izračunal finančni minister, da bi znašale vaše zahteve sto milijonov in nam rekel, da naj stavimo predlog za nov davčni vir.

Imel sem priliko, da sem se v Beogradu osebno razgovarjal o stanju dela na izpmembah inv. zakona s sedanjim ministrom soc. pol. in nar. zdr. g. dr. Novakom. Ob tej priliki mi je naročil izraziti vam njegov pozdrav s sporočilom, da je on odločno na stališču in da ne zamudi nobene prilike, da se do sestanka skupščine zbere ves materijal za sprovedbo sprememb invalidskega zakona. On mi je zagotovil svojo iskreno in odločno voljo, da vam jo tukaj sporočim.

Jaz mislim gospodje, da je v borbi za pravice invalidov, vdov in sirot, v zborovanju, ki navaja stvarne krivice, ki postavlja dosegljive, upravičene zahteve najbolj na mestu na eni strani veličastnost in dostojnost, na drugi strani pa vera v vaših srcih in dušah, potem je to dosegljivo, kar hočete doseči in bodete dosegli.

V vaši borbi je dolžnost vsakega, kdor čuti pravično in ima priliko videti krivice, da vam pomaga. Zaključujem svoje besede z odkrito izjavo, ki jo podajam v svojem imenu, verujoč na sodelovanje tistih, s katerimi sem se v teh zadevah ne samo enkrat ampak ponovno razgovarjal, da bomo šli letos velik korak k rešitvi tega vprašanja naprej.

Vam gospoda, ki veličastno postavljate svoje upravičene zahteve, želim uspeha in sreče v tej borbi ter vas prosim vaše odkrite pomoči. Pozdravljeni! (Veliko odobravanje.)

Tov. Orel se zahvali poslancu g. Prekoršku, želeč, da bi njegove besede postale resnica. Podal je besedo mestnemu poglavarju g. dr. Goričanu. Isti je govoril:

Spoštovani zbor! Ko gledam številne strnjene vrste, moram izraziti občudovanje. Vidi se, da ste se zbrali v borbi za svoje še ne zapisane pravice, ki jih morate doseči. Pri tej priliki povdarjam: V samopomoči organizacij je sila, oklenite se organizacije, vsak invalid naj bo član in ne samo glas v nebo vpijočega v pušcavi, potem boste lahko kaj dosegli. Iskreno se zahvaljujem za vaš pozdrav in vas kot celjski župan pozdravljam z željo, da bi današnji zbor dosegel uspeh, ki si ga je postavil in to kar reprezentirate glede sprememb v prid vojnim žrtvam.

Tov. Orel se zahvali g. županu s prošnjo, da bi ostal naš zaščitnik.

Besedo je dobil tajnik celjskega Kraj. odbora tov. Kovač. Govoril je:

Pripravlja se končna sprememba inv. zakona iz leta 1929, ki je zasekal globoke rane nekaterim članom, ker jim je vzel vso zaščito. Ker bo to gotovo zadnja redakcija inv. zakona, je naša sveta dolžnost, da strnemo invalide in vdove cele Jugoslavije v en sam glas in zahtevamo, da zakon zadovolji vse vojne žrtve.

Od te zahteve ne smemo odstopiti, ker bi lahko rekli, da smo se strinjali s predlogi, ki niso naš skupni izraz. Ratni Invalid prinaša, da se Sred.

odbor strinja s priznanjem invalidni-ne bolnikom od 80% naprej. To smatram za nesmiselno. Kaj naj rečejo 70, 60 in 50% invalidi bolniki, ki so ravnotako v vojni izgubili zdravje? Invalidski zakon je dolžan preskrbeti vse vojne žrtve. Če so premagane države to zadovoljivo rešile, lahko tudi mi invalidi Jugoslavije stavimo minimalne pogoje, od katerih ne odjenjamo.

Predstavljajmo si, kako vpliva na našo mladino in našo bodočnost, ako vidi zapuščene invalide prosjačiti po božjih potih, da kažejo ljudem svoje poškodbe, mehčajo srca za kake darove, ker so invalidnino iz nepojmljivega vzroka zgubili.

Nato je čital vloge Kraj. odbora na min. soc. politike, da naj v gotovem slučaju odredi ponovno sojenje po § 75 inv. zakona in rešenje tega ministrstva, ki pravi, da se uradno ponovno sojenje vpelje le tedaj, kadar gre v korist države, toraj le, ako je treba v škodo invalida kaj popraviti. (Te slučaje smo objavili v posebnem članku v naši predidoci številki.)

Primerjal je določbe ustave z invalidskim zakonom glede kazni. Ustava pravi: »Kazen se sme ustanoviti samo z zakonom in uporabiti edino na dejanja, o katerih je zakon v naprej določal, da se kaznujejo.« in pa: »Zakoni ne veljajo za nazaj, ne vplivajo na poprej pridobljene pravice in ne za prej storjena dejanja.«

Na ta način, je povdarjal, da bi se po invalidskem zakonu za kazni, ki so bile storjene pred njegovim izidom (t. j. 4. julija 1929.) ne smete jemati pravice. Tako se invalid dvakrat kaznuje, kar vsekako ni zaslužil, ker je v vojaški dolžnosti izgubil ude in zdravje. Tovariši! Ker vemo, da gospodarska kriza vpliva na finance, zato ne zahtevamo povišanja invalidnine. To prepustimo poklicnim veščakom, da naj uredi v interesu države. Naše minimalne zahteve so osredotočene le na one pravice, ki smo jih po zakonih že pridobili, torej že imeli.

Invalidski zakon se mora spraviti v sklad z ustavnimi določbami.

Kakor daje invalidski zakon ministru socialne politike pravico zahtevati vedno ponovno sojenje v škodo vojnih žrtev, tako mora dovoljevati isto tudi invalidu v njegovo korist in zaščito, ne pa da postane odločba višj. sodišča izvršna brez nadaljnjega priziva. Ker je bilo veliko slučajev, da se na novo pridobljeni dokazi niso vpoštevali in so se obnove odbile, je treba dovoliti prizadetim tudi 3. instanco t. j. državni svet, kateri mora pravilno interpretirati zakon.

Vsi invalidi, priznani po prejšnjih zakonih, se morajo zopet priznati ne glede na to, če so zboleli ali bili poškodovani pri izvrševanju obvezne vojaške dolžnosti, čeprav imajo le 20 % delanemožnosti. Postranska stvar pa je, če se 20% nim ne prizna invalidnina, pač pa vsa druga zaščita.

Invalid B. je bil leta 1915 ranjen in je imel le 20 %. Poškodba se je toliko poslabšala, da so mu pred 2 leti amputirali nogo, potem pa ga priznali za 80% invalida. Kljub temu pa ne dobiva nobene zaščite, zato, ker je bil prej samo 20% invalid. Ta slučaj dokazuje, da se mora nuditi vsakemu možnost ponovnega pregleda in sojenja. Davčni cenzus, določen po inv. zakonu iz leta 1925, v znesku 20 Din, se mora pomnožiti z 20, ker so se tudi davki 20 krat povišali.

Siromašnost naj bo merilo le za dodatke, invalidnina pa naj se izplačuje tudi nesiromašnim, kakor je bilo po inv. zakonu iz leta 1925.

Vsem invalidom, ki se do sedaj iz katerega koli vzroka niso pravočasno javili, naj se za to določijo enoletni rok.

Tovariši! Kakor vidite so te minimalne zahteve skromne, ker zahtevamo po večini to, kar smo že imeli. Zelim, da bi vsi usvojili in podpirali te težnje. Naj pravilno odjeknejo pri naših tovariških bojevnih, ki so srečno prišli zdravi iz vojske, da nas podprejo in pripomorejo do svetih pravic.

Izporočil razvidimo, da se je na vseh dosedanjih manifestacijskih zborih zahtevalo, da se vse osebe v komisiji za izdelavo načrta, ki so sodelovale že pri izdelavi inv. zakona iz leta

1929, zamenjajo z drugimi. Odredijo naj se ljudje, ki so sami izkusili vojno in njene krutosti, invalidi, ki so izgubili zdrave ude in svoje zdravje, saj imamo zadosti izbornih pravnikov v naših vrstah. Določijo naj, kaj invalidom pripada, ne pa, kaj jim ne pripada.

Še to moram dostaviti, da se nemoralnost vojnih vdov, ako imajo slučajno po enega nezakonskega otroka, ne sme tako kruto ocenjevati, ker one niso zato nemoralne ženske ali vlačuge. V takih slučajih naj bo merodajno nravnstveno izpričevalo.

Naš odbor mi je naročil, da ne glasujem za nobeno resolucijo, ki se v bistvu ne bi skladala z našimi zahtevami.

Govoril je tudi delegat Središnjega odbora tov. Grubić in sicer: Spoštovana gospoda, bratje in sestre. V imenu Sred. odbora, ki me pošilja, je padla danes name čast, da tukaj spregovorim in vas pozdravljam s toplo željo, da ta zbor prinese plodove in zaslužen rezultat. Cenjeni zbor! Imeli ste priliko slišati poročilo naših predstavnikov iz Dravske banovine. Slišali ste lepe besede in polno priznanje našega narodnega predstavnika o situaciji, v kateri smo, o usodi invalidskega zakona, za katerega se danes po 16 letih borimo, mesto da zahtevamo nova prava na temelju prošlosti in zaslug. Po 16 letih se moramo boriti za ono, kar smo že imeli in izgubili. Že predsednik Obl. odbora vam je razložil današnje stanje in kaj zahtevamo. Znano vam je, da je zakon iz l. 1929 ukinil to, kar nam je bilo leta 1925 že priznано. Namesto, da stopamo naprej, gremo nazaj, naše vrste niso priznane in če danes konstatiramo, da je od 17.500 vojnih žrtev Dravske banovine priznanih le ca 5000, nam ni potreba nobenega drugega komentarja. Ista slika in še slabša se nam nudi po drugih banovinah. Jasno je bratje, da se to stanje ne more dalje vzdržati. Središnji odbor je na svojih sejah očjega in širšega odbora, na plenumu v Beogradu, ob navzočnosti vseh predsednikov udruženja premoštril to stanje in poleg vseh izjav z merodajnih strani ostal na mrtvi točki. Uvideli smo, da ne preostaja drugo kot prebuditi zavest naših organizacij, naših skupščin, naše javnosti, da se invalidski zakon vstvari, da ne ostanejo vse izjave le običajne besede in da se uvidi, da ni samo več v stanu tega vzdržati.

Pokažimo merodajnim, da se nismo sestali na tem zboru zato, da se samo pokažemo, nasprotno mi bi bili zadovoljni, ako bi imeli svoje pravice in bi se vršile napram nam dolžnosti, kakoršne je prevzela vsaka država napram svojim invalidom. Danes konstatiramo, da se invalidski zakon še do danes ni izvedel, kar konstatiramo z boljo v dušah in da je prešlo že 16 let, pa se moramo še vedno boriti za stvar. Konstatiramo, da se nam s samimi obetanj ne daje dovolj pazljivosti in da se pravi, da je 100 milijonov premnogo. Nočemo, da se nam meče pesek v oči, mi zahtevamo od upravnikov naših financ, da dobro premislijo, da se razdeli budžet na osnovi socialne pravičnosti.

Prav je, da se štedi, ne odobravamo pa štediti za prelito kri. Vzdignili smo apel in naše prošnje, da pomagamo našim tovarišem do skorjice kruha. Nadejamo se pomoči in da bo enkrat narod odločno zahteval, da se invalidski zakon za vsako ceno izvede. Invalidi imamo napram državi neizbrisno menico, pisano s krvjo. Država je imela 16 let priliko, da to menico plača, a še ni plačana. Danes je 12. ura, da se naša družba, naši merodajni zganejo, da popravijo krivico in dokažejo naraščanju in generaciji, da narod ne bo zapuščen kadar izbruhne vojna, da bodo vdove in sirote preskrbljene. Osnova vsake moderne države, vsake družbe in skupnosti je socialna pravičnost, zato ne pustimo, da se nas purificira na vseh straneh.

Mi dvigamo naš apel v javnost jur goslovanskemu narodu, najprej kakor pravi tov. Štefe organizacijam, ki vedo, kaj se pravi biti invalid, vdova ali nepreskrbljeno dete. Prosim, da nam pomagajo v težki borbi za pravice, da se moralno povzdignemo na ono

višino, ki nam po zaslugah na fronti pripada, kjer smo na različne načine delali in pripomogli k zgraditvi velike narodne Jugoslavije.

Nadejamo pa se Najvišje zaščite Nj. Vel. našega kralja, ki ve za naš zbor in nas razume. V imenu celega Udruženja vas prosim, da vaše organizacije sprejmejo moralno pomoč in otvorjeno povedo svoj glas, da se vidi, da so vaši glasovi za naše pravice.

Tov. Matičič je govoril v imenu »Boja«:

V imenu Osrednjega odbora izjavljam: »Boj« se pridružuje vaši manifestaciji, vam nudi svojo popolno moralno podporo za vašo sveto pravdo. Ne zato, ker je vaše udruženje zvest kolektivni član, ampak, ker smo po človeškem pravu moralno dolžni potegovati se za bojne tovariše. Leta in leta poslušamo vaše jadikovanje in tožbe, gledamo in se ne sramujemo, da se vam odjedajo vaše človeške pravice. Tovariši bojevniki, omenjam le, da so naši premagani sosedje te dajatve prav rešili, ker vedo, da invalidom ne gre miloščina, ampak dajatve. Naši činitelji pa se sklicujejo na vse mogoče načine, da se umikajo za obljubami. Bojevniki imamo poleg moralne tudi državljansko pravico nastopati za vojne žrtve, saj vršimo svojo dolžnost v polni meri, plačujemo davke v polni meri, čeprav plačila zmagujemo lahko ali težko, o tem nihče ne vpraša. Bojevniki hočemo, da bodi država jaka, zdrava, da bodi močna njena orožna sila, neoporečna moralna kvaliteta države. Hočemo, da državljani svojo državo ljubijo, da jo občutijo kot pravo skrbno mater, ki vse otroke enako ceni. »Boj« se bori in nastopa proti zlobi hudobnega duha, lakomnosti, požrečnosti in vsem slabostim ter za zdravo socialno pravičnost.

Bojni tovariši! Z vami na bojnih poljanah, z vami v borbi za vaše svete pravice. (Splošno odobravanje.)

G. Gradišnik pa je govoril v imenu celjske skupine »Boja«, in sicer:

V imenu celjskega »Boja« vas najpriserčneje pozdravljam. Povdarjam, da je sramota za nas, ko gledamo, da ti ljudje, ki so žrtvovali svoje življenje v svetovni vojni in izvojevali svobodo, ne pridejo do svojih pravic. Tovariši! Vi se borite za življenje in svoj borni kruh, vi ste zastavili svoje življenje za to, da se danes drugi šopirijo in bogatijo na vaših žrtvah. Povem vam: Slabo je takšno zborovanje pod takimi pogoji. Kako bo to izgledalo, kakšno mnenje bo imela mladina, ako bo videla, da se morajo tisti, ki so se borili za domovino, sedaj še boriti za malo kruha. Treba je zaupati samo v Njega, ki je naš vrhovni vladar, naš kralj. On bo dal pravico. Le z njegovo pomočjo boste dosegli pravice, za katere se že 16 let borite.

Zadnji je govoril zastopnik Oblastnega odbora UVI iz Zagreba, tov. Fačini:

Cenjeni tovariši in tovarišice! V imenu Oblastnega odbora iz Zagreba mi je čast pozdraviti današnji zbor. Sestali smo se, da razpravljamo o našem položaju. Ogenj smo vneli iz vseh strani, v 16-letni borbi za naše pravice, nismo se pa ogreli v materinski ljubezni naše domovine, za katero smo prelivali kri. Našega trpljenja ne moremo vzdržati. Tovariš predsednik iz Ljubljane je razložil zlo sliko v Dravski banovini. Rečem vam, da je v Šavski banovini 30.000 vojnih invalidov, ki so bili priznani po zakonu iz leta 1925, po sedanjem zakonu pa je priznanih šele 2000. Kdaj bomo prišli do svojih pravic? Žalostno je, da se moramo boriti za to, kar smo že imeli. V nobeni državi se pridobljenih pravic ne izgublja, mi pa smo jih izgubili. Da se na ta način rešijo in priznajo vse pravice našim vojnim žrtvam, ki so jih imele po zakonu od leta 1925, bo trajalo reševanje, ako vzamemo, da so sodišča v 5 letih šele toliko rešila, matematično preračunano skoraj 75 let.

Pomislimo, kako to vpliva na naš naraščaj. Kaj hoče naša bedna siročad, ko ostane brez nas; kako bo gledala v bodočnost, komu naj jo damo, ker se ne bomo mi mogli brigati za njo, država pa je tudi ne prizna. Ve-

liki maršal Poljske, g. Pilsudski, je rekel: »Prvi državljani so oni, ki se se borili na bojiščih za domovino.« V Varšavi volijo senat tudi oni, ki so se borili na bojiščih za domovino. Ako vzporedimo to priznanje s priznanjem pri nas, moramo pomisliti: »nas se ne priznava«. Vsi so nas zapustili, poslanci, To je žalostno. Konstatirati moramo, da smo zapuščeni tudi od naše javnosti in tiska. Niti besede ne prinese o naši muki, naših očetih in materah, ki so izgubili sinove, pa so zapuščeni in gladni. Želimo prebuditi zavest, zato apeliramo na srca naše javnosti in tiska. Ko bomo šli s tega zbora na ulice, nas bodo gledali vojaki: Kakšne pošasti se vlečejo po ulicah in kako škrtajo s protezami, odkod je to? Zvedeli bodo, da so to borci, ki so dali svoje kosti

Edina sreča je, da imamo še Njega, ki je Največji in Najmodrejši, v katerega verujemo, da bomo prišli do svojih pravic. Za nas ni pare, a vendar gotovi delajo na vseh straneh korupcijo. V Zagrebu se je pred 2 leti odkrila korupcija velike firme za škodo okoli 12 milijonov državni blagajni. Osem dni neprestano so pisali časopisi o tem, deveti dan pa nobene besede in nobenega protesta več. Na naše trpljenje se ne gleda, pa se govori o nacionalizmu in veliki ljubezni napram svojemu narodu, na drugi strani pa se na škodo naroda polni žepe. Od nas se zahteva patriotizem, a mi ga imamo. Ako bi bili v naši koži, pa bi videli, kako bi bilo po 14 dneh, ali 16 letih. Ako zahtevamo kredit za naše institucije, se nam dovoli le polovico, kakor da bi polovica invalidov pomrla. Vrše pa se komisije in superkomisije, ki stanejo denarja.

Davek moramo plačati, invalidnine pa ne dobimo. Ako že ne izplačajo invalidnine, naj bi vsaj dotičnega oprostili davka. Zdrav državljan plača n. pr. letno 120 Din davka, vojni invalid pa ravnotoliko, plus 400 Din, ker ne dobi invalidnine. Zdrav državljan vzdrži v službi 35 let in doseže vse ränge, invalid pa mora iti s polovico pokojnine v pokoj.

Pri vsakem koraku krivica. Moramo dvigniti glasove, zbrati organizacijo, da zahtevamo pomoč in odločimo o svoji usodi.

V Franciji uvažujejo besede naših tovarišev v parlamentu. Oni, ki nas danes ne priznavajo ne vedo, kaj

smo bili, kje smo bili, kaj je vojno klanje, zato nas ne poznajo. Vendar je mnogo ljudi, ki vedo, kaj je prelivanje krvi za domovino, zato verujemo v njihovo pomoč in da bo država ostala v dobrih rokah nacionalnih ljudi.

V tem vas, tovariši, pozivam, da nam moralno in materijalno pomagajte, da pridemo do blagostanja.

Tov. Tomc je prečital resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

Resolucija,

sprejeta na velikem manifestacijskem zboru vojnih žrtev iz Dravske banovine, ki se je vršil dne 7. oktobra 1934 v dvorani Celjskega doma v Celju.

Današnji veličastni zbor je soglasno sklenil predložiti na vsa merodajna mesta in celokupni javnosti sledečo svojo

resolucijo:

Vojne žrtve Jugoslavije so danes po večini brezpravne, nezaščitene in nepreskrbljene.

Po šestnajstletni borbi, brezprimernemu samozatajevanju in trpljenju ter v stalnem upanju na zboljšanje svojega položaja, stoje danes vojne žrtve pred likvidacijo svoje socialne zaščite.

Mnogi invalidi, vdove in sirote preživljajo najtežje dneve konca svojega trpkega življenja, mnogi pa so morali vsled telesne ali duševne izčrpanosti v prezgodnji grob.

Ko so se ublažile vsaj najhujše posledice vojne ter si zdrav narod utira pot k splošnemu napredku so tudi vojne žrtve pričakovale, da bo vendar zboljšan njihov socialni položaj, doživljajo pa danes baš nasprotno.

Invalidski zakon iz leta 1929, ki bi naj stalno in pravično uredil vprašanje vojnih žrtev, je odvzel že priznane pravice skoraj nad 75 odstotkom vojnih žrtev.

Tako so te vojne žrtve ob vse pravice, vsako podporo, vsako zaščito, ter brezpravne in brez možnosti, da uveljavijo svoje stare pravice.

Vsled te brezpravnosti, brezbriznosti družbe in njenega omalovaževanja se čutijo vojne žrtve užaljene. Zato zadnjič dvigajo svoj glas in odločno zahtevajo:

Uzakonitev od Središnjega odbora Udruženja vojnih invalidov predlaganih sprememb, ki bodo vsaj delno odpravile najhujše krivice.

Jugoslovanskemu narodu

S poslednjo voljo blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja smo določeni za kraljevega namestnika vzvišenemu sinu, nasledniku prestola, kralju Jugoslavije, Njegovemu Veličanstvu Petru II. v smislu odstavka 2. čl. 42. ustave.

To težko dolžnost smo prevzeli, položivši predhodno v smislu odstavka 2. čl. 42. ustave pred narodnim predstavništvom prisego, da bomo Njegovemu Veličanstvu, kralju Petru II., verni in da bomo čuvali nad vse edinstvo naroda, nezavisnost države in celino državne oblasti.

Vršeč kraljevo oblast, bomo mi vedno in edino imeli pred očmi interese prestola in dobrobit Jugoslavije.

V naši plemeniti nalogi za napredek kraljevine Jugoslavije smo uverjeni, da bo z nami ves naš narod, ker smo imeli priliko videti v teh težkih dneh in usodnih momentih, kako velika je bila ljubezen in globoka udanost vsega naroda napram svojemu viteškemu kralju Uedinitelju in kolikšno je spoštovanje do velikega dela, ki ga je s samozatajevanjem tvoril.

Naša sveta dolžnost je, da čuvamo veliko delo svojega narodnega voditelja, delo, ki nam ga je zapustil v sveto sporočilo v bolnem trenutku, ko se je poslavljaj od življenja, in da združeni in složni še bolj delamo za napredek in krepimo svojo ljubljeno zemljo, da bi jo z vedrim čelom in z radostjo v srečo izročili Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II., ko bo dorastel, da bo na svoja pleča sprejel težko breme državne uprave.

Vse svoje življenje, vse svoje moči je blagopokojni viteški kralj Uedinitelj posvetil svojemu narodu. On sam je s tem dal primer in pokazal pot, kako se služi dobrobiti in interesom svojega naroda, a usoda je hotela, da tudi njegova tragična smrt izpriča vsemu svetu, kako je naše narodno edinstvo čvrsto in nerazdruženo. Na nas leži velika dolžnost in zgodovinska odgovornost, da njegovo veliko delo čuvamo in da bomo dostojni svojega slavnega vladarja.

Mi smo prepričani, da nas bo pri tej težki nalogi podpiral ves jugoslovanski narod, ker se zavedamo sile duha in rodoljubja, ki sta vedno bila odlika naše viteške zemlje. Uedinjeni v tugi in boli za izgubljenim svojim velikim kraljem, združeni v ljubezni in vdanosti do države in doma Karagjor-

gjevićev, bodo Jugosloveni še enkrat pokazali vsemu svetu, da jih noben udarec usode ne more omajati in da so vedno v stanju, da svojo državo močno in zbrano povedejo v boljšo bodočnost.

To bo tudi naša najboljša skupna služba kraljevskemu domu in kraljevini Jugoslaviji. Čvrsto združeni znotraj, varni in spoštovani od zunaj, vojaško dobro pripravljeni, smo v stanju, da gledamo z vedrim čelom v bodočnost. Na ta način bo veliko delo viteškega kralja, močna in napredna Jugoslavija, še bolj učvrščena in bolj napredna v splošen dobrobit naroda.

S temi mislimi se združimo okoli mladega kralja Nj. Vel. Petra II., nad katerim materinsko bdi tudi njegova vzvišena mati, Njeno Veličanstvo kraljica Marija, in z vero v Boga glejmo udano v bodočnost.

Naj živi Njegovo Veličanstvo kralj Peter II.!

Živela Jugoslavija!

25. oktobra 1934 v Beogradu.

Kraljevski namestniki:

Pavle s. r.

Dr. Radenko Stanković s. r.

Dr. Ivo Perović s. r.

Nikola T. Uzunović s. r.,
predsednik ministrskega sveta.

Peter R. Živković s. r.

minister za vojsko in mornarico, častni adjutant Nj. Vel. kralja, armijski general.

Dr. Vojislav Marinković s. r.,
minister brez portfelja.

Dr. Milan Srskić s. r.,
minister brez portfelja.

Dr. Dragotin Kojić s. r.,
minister za kmetijstvo.

Dr. Ilja Šumenković s. r.,
minister za prosveto.

Boža Maksimović s. r.,
minister za pravosodje.

Dr. Grga Angjelinović s. r.,
minister za telesno vzgojo naroda.

Dr. Juraj Demetrović s. r.,
minister za trgovino in industrijo.

Dr. Milorad Gjorgjević s. r.,
minister financ.

Dr. Stjepan Srkulj s. r.,
minister za gradbe.

Bogoljub Jevtić s. r.,
minister za zunanje zadeve.

Živojin Lazić s. r.,
minister za notranje zadeve.

Dr. Franjo Novak s. r.,
minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Dr. Ulmanski s. r.,
minister za gozdove in rudnike.

Ognjen Kuzmanović s. r.,
minister za promet.

»Čuvajmo Jugoslavijo!«

Občni zbor v Šmarju pri Jelšah

V nedeljo 28. oktobra t. l. se je vršil občni zbor Krajevne organizacije v Šmarju pri Jelšah. Sklical ga je Oblastni odbor, ker so krajevni funkcionarji zadnji čas popustili delo. Kot delegat Oblastnega odbora je bil navzoč tov. Tomc.

Kljub mrtvilu, ki vlada v organizaciji, ki je bila poprej precej močna in agilna, je prišlo še precej članov in članic na občni zbor, kar kaže, da se za organizacijo zanimajo, toda po odhodu tov. Petruše ni bilo pravega invalida, ki bi vodil posle in jim delal potrebne spise.

Par let je vodil posle g. občinski tajnik okoliške občine, ki pa jih ni zadostno vršil.

Občni zbor je otvoril tov. Tomc.

V začetku so vsi navzoči vstali in počastili spomin Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra I. Uedinitelja, ob govoru tov. Tomca, ki ga je zaključil z besedami: »Čast spominu blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Uedinitelja!« in vsi so zaklicali trikrat: »Slava!«

Predsednik je povedal, da organizacija ni delovala in tudi nima nikakih dohodkov.

Z željo, da se izvoli nov agilni odbor in da se organizacija poživlji, so navzoči dali staremu odboru absolutorij.

Izvoljen je bil popolnoma nov odbor, za tajnika pa postavljen g. tajnik trške občine, ki je že poprej invalidom in vdovam rad ustrezal in jim delal prošnje ter je obljubil, da bo tudi za našo krajevno organizacijo dnevno na razpolago.

Nov odbor s tajnikom ima nalogo, urediti vse knjige in poslovanje, posebno pa članarino in naročnino, ki jo je treba pobrati. Treba je tudi urediti, da bodo člani dobivali naprej

»Vojnega invalida«, ki jim je bil ustavljen.

Tov. Tomc je natančno razložil situacijo glede spremembe invalidskega zakona, kakor tudi o zastalih invalidninah, odkupninah, o rešenjih in pritožbah itd.

Pri slučajnostih so člani in članice mnogo izpraševali in pokazali svoja rešenja z željo, da bi jim organizacija uredila njihove zadeve. Tov. Tomc je pojasnjeval slučaje in jih tudi napotil, da se v bodoče poslužujejo organizacije, ki naj napiše in preskrbi, da bodo dotični vložili primerne pritožbe in obnove.

Predlogi

Krajevne odbora združenja vojnih invalidov v Ptuj, kako naj se izboljša položaj vojnih in vojaških invalidov, sirot in ostalih rodbin.

Na III. redni seji celokupnega odbora, dne 4. oktobra t. l. je bilo sklenjeno predlagati:

1. Ker invalidski zakon od 4. julija 1929 ni bil sprejemljiv, ker se ni vpoštevalo § 5 občega drž. zakonika ter se po petih letih ni mogla izvršiti niti prevedba vseh vojnih žrtev, zato naj se ta invalidski zakon sploh ukine.

2. Ko je specialna invalidska komisija leta 1923 in 1924 revidirala vse spise ter določila, kdo ima in kdo nima pravice do državne zaščite, je bilo to toliko strogo, da ni bilo nobenega povoda reducirati še večje število vojnih žrtev, ki so popolnoma upravičene do zaščite. Nepravilno je, da invalidski zakon ne vpoštevata sploh vseh vojnih žrtev kakor prejšnji invalidski zakon, pač pa je bil izdan tak nov invalidski zakon, ki je reducirala 50—70 % že priznanih vojnih žrtev, ki so izgubile delno ali popolno zaščito, zato predlaga Krajevni odbor v Ptuj, da se ponovno uveljavi invalidski zakon od 17. novembra 1925 s sledečimi izpremembami:

a) vse osebe, navedene v čl. 1 naj imajo pravico do invalidnine, kakor jo določajo čl. 10, 32, 33 in 37 inval. zakona od 4. julija 1929.

b) Vsi vojni in vojaški invalidi naj imajo pravico do neomejene polovične vožnje, na uradne pozive pa brezplačno. Vse ostale osebe, zaščitene z invalidskim zakonom pa tako kot družinski člani državnih uslužbencev. Legitimacije za vožnjo naj bodo za invalide »plave«, za ostale osebe pa »sive« ter jih izdaja Središnji odbor in od njega pooblašteni banovinski odbori.

c) Davčni cenzus naj se sploh odpravi, ker se tudi takrat, ko je treba iti braniti domovino, ne vpraša koliko ima kdo davčnega predpisa. Če pa to ne more biti, naj se odpravi vsaj cenzus po združenem davku ter jemlje za podlago sedanji davčni predpis, ne pa po času onesposobljenosti ter naj se postavi na višino do 500 Din.

č) Vojni in vojaški invalidi, ki plačujejo nad 500 Din letnega neposrednega davka morajo dobivati polovično osebno invalidnino in imeti pravico do vseh vrst ostale zaščite in pomoči. Vse ostale osebe, navedene v čl. 1 inv. zakona, ako plačujejo nad 500 Din letnega neposrednega davka, morajo uživati zaščito, navedeno v čl. 9 odst. I. točke 1, 2 in 7 odnosno odst. II. toč. 1 in 2.

d) Vojni in vojaški invalidi od 60 odstotkov nesposobnosti, ki nimajo imetja in svojcev, da bi se pri njih vzdrževali, morajo biti sprejeti v invalidske domove ali hiralnice.

e) Invalidski zakon ne sme imeti povratne moči, t. j. z nobenim poznejšim zakonom se ne sme odvzeti že pridobljene in priznane pravice.

f) V državnem proračunu je treba posebej določiti kredite za vojne žrtve, ne pa skupno z državnimi vpokojenci, da potem ni določene mere, specialno za vojne žrtve, ker lahko nastanejo krivična mnenja.

g) Krajevni odbor v Ptuj je mnenja, da ako se ponovno prizna vse ostale pravice iz invalidskega zakona iz leta 1925, katere so mnogi po sedanjem zakonu izgubili in na ta način prizna večja podpora kot je določena za invalide v § 10, za rodbine v § 32, za sirote v § 33 in za roditelje v § 37

inval. zakona iz leta 1929, poleg tega pa za invalide neomejena polovična vožnja ali pa na uradne pozive, za ostale zaščitene osebe pa 3 kratna polovična, na pozive pa brezplačna, bi bilo najhitreje rešeno invalidsko vprašanje.

Akte bi zopet dobila nazaj sreska sodišča, vojne žrtve pa pravičnejšo preskrbo in moralno zadoščenje.

V Ptuj, dne 6. oktobra 1934.

Krajevni odbor.

Žalne seje

O žalni seji Oblastnega odbora smo že poročali v posebni izdaji »Vojnega invalida«.

V Mariboru je dne 11. oktobra t. l. ob 20. uri prisostvoval cel Krajevni odbor žalni seji za Blagopokojnim Nj. Vel. kraljem Aleksandrom Zediniteljem. Navzoči so vsi vstali, ko je tov. Geč otvoril sejo in imel nagovor.

Zločinska roka je uničila življenje našemu največjemu zaščitniku Nj. Vel. kralju Aleksandru, ki je bil za nas, zlasti za vojne žrtve zlata, dobra duša. Umril je ravno ko je hotel zaključiti svoje napore za mir, da bi zasigural svojemu in tudi drugim narodom boljši napredek.

Mi plakamo, ker smo ga nad vse ljubili in ga najtežje pogrešamo. Sve-ta kri našega kralja Aleksandra se je pridružila žrtvam preminulih borcev svetovne vojne za naše osvobojenje, za naš napredek in blagostanje.

Svojo veliko ljubezen do Njega, našega iskreno ljubljenega kralja bomo gojili vedno.

Slava Njegovemu spominu. Navzoči so trikrat zaklicali »Slava«.

Njegovemu sinu nasledniku, novemu kralju Njegovemu Veličanstvu Petru II. pa obljublamo neomajno zvestobo.

Nato je prečital tov. Pravdič sožalno brzojavko maršalatu dvora, ki je bila odposlana: »Krajevni odbor združenja vojnih invalidov v Mariboru, pretresen do dna duše radi tragične izgube našega Najvišjega zaščitnika Njegovega Veličanstva Blagopokojnega Kralja Aleksandra I. izraža najgloblje sožalje, zagotavljač Visokemu Kraljevskemu Domu neomajno zvestobo in vdanost.«

Naše gibanje.

Spored žalnih svečanosti na ljubljanskem pokopališču.

Kakor običajno, prirede tudi letos združene bojevnike organizacije žalno svečanost pred spomenikom Judenburških žrtev na vojaških grobovih pri Sv. Križu v Ljubljani.

Ob 3.40 popoldne se zbera bojevniki in pevci v gozdičku okoli spomenika.

Spored je sledeči:

1. Vojaška godba zaigra žalni korral.
2. Garnizijski kurat g. Ivo Maračič, pozdravi umrle jugoslovanske vojake kadrovec.
3. Pevci zapoje »Vigred«.
4. Bivši kurat g. Bonač govori žalni govor.
5. Rog pozove k molitvi. Kratek molk. Tih molitev preseka palba vojaških pušk.
6. Bivši kurati odmolijo molitve in odpojejo »Reši me, o Gospod«.

Krajevni odbor v Kranju je imel žalno sejo dne 18. oktobra 1934, katere so se vdeležili po večini vsi člani in članice.

Ob 8. uri so korporativno korakali z bojevniki v farno cerkev k žalni maši za pokojnim Nj. Vel. kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Po maši je bil kratek govor pred cerkvijo, nato pa so šli pred spomenik Blagopokojnega kralja Petra, kjer so položili venec.

Ob 10. uri pa se je pri Jahaču izvršila žalna seja Krajevne organizacije.

Predsednik tov. Rangus se je v kratkih besedah spominjal Blagopokojnega Nj. Vel. kralja Aleksandra. Navzoči so zaklicali trikrat Slava njegovemu spominu.

Tovariš Kosmač je spominjal navzoče, kako je Blagopokojno Nj. Vel. podelilo zastave svojim zvestim polkom in svojim invalidom.

V Črnomlju je Krajevni odbor počastil spomin Blagopokojnega Nj. Vel. kralja z žalno sejo v nedeljo, dne 14. oktobra ob 11. uri.

Predsednik tov. Maurin Peter je imel nagovor: »Kakor znano, ni zadelo samo Vladarski Dom, pač pa celo Jugoslavijo posebno pa nas vojne žrtve pretresljiva žalostna vest, da je Naš Vladar, Vrhovni poglavar in Največji zaščitnik Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander I. preminul od zločinske roke. Iztrgala ga je našemu narodu ravno, ko smo najbolj potrebovali Njegovega velikega duha in razumevanja za zedinjeno, močno Jugoslavijo, katero je bolj ljubil kot svoje življenje. Jugoslovanski narod žaluje in se klanja Njegovemu Velikemu spominu in prisega, da hoče Njegovo zadnjo voljo s polnim razumevanjem čuvati in vršiti. Iz naših žalostnih src zakličemo Prezvzišenemu kralju mučniku: Slava mu!

Navzoči so zaklicali trikrat Slava mu! Prečitala se je posebna izdaja Vojnega invalida in se je sklenilo, da se Krajevni odbor v Črnomlju pridružuje sožalnim brzojavkam oblastnega odbora.

Ptuj. Tukajšnji Krajevni odbor Udruženja vojni invalidi je imel v nedeljo 14. oktobra t. l. žalno — komemorativno sejo za Blagopokojnim Viteškim kraljem Nj. Vel. Aleksandrom I. Zediniteljem.

Po obširnem poročilu predsednika tov. Soko Leopolda, o življenju, ljubezni, trpljenju in tako usodni smrti našega Najvišjega Zaščitnika Nj. Vel. kralja, je celokupni odbor vstal in zaklical trikrat: »Slava mu!«

Istočasno je celokupni odbor izrazil svojo neomajno zvestobo mlademu Nj. Vel. kralju Petru II. Karadjordjeviću, Njegovemu Kraljevskemu Domu in domovini Jugoslaviji s trikratnim klicom živijo!

V četrtek 17. oktobra pa se je celokupni odbor s povabljenim članstvom, korporativno udeležil javne žalne svečanosti na Tyrševem trgu v Ptuj.

Odbor.

Ako hočemo doumeti veličino vstvarjajočega dela blagopokojnega kralja Mučenika, tedaj si moramo vstvariti bežno sliko njegovega življenja.

Še napol otrok je bil, ko je prvič stopil na srbska tla, a devet let pozneje je že vodil zmagovalno svojo armado na Kumanovo in se tamkaj maščeval Turkom za kosovski poraz. — V silnem zaletu preko Kumanova je prinesel svobodo vsej Južni Srbiji in združil velik del dežel Dušana Silnega pod žezlom Karadjordjevičev. Kosovo polje je bilo maščevano, bilo je osvobojeno.

Junaški borci pod poveljstvom Viteškega vojskovodje, takrat regenta Aleksandra še niso odložili orožje, že je vojna tromba pozvala vse ponovno v boj.

Blagopokojni kralj je moral z vso svojo armado preko albanske Golgote in tudi v najtežjih trenutkih ni zapustil svoje armade, marveč jo je peljal na Solun, kjer je ponovno zbral vse svoje neustrašene borce.

S svojo neustrašenostjo in odločnostjo je v dvomljivem trenutku, s par besedami: »Naprej, v svobodo ali v smrt!« odločil zmago in se vrnil ponovno kot zmagovalce v svojo domovino, vrnil se je skupno s svojim očetom, blagopokojnim kraljem Petrom, kot osvoboditelj vseh Jugoslovancev.

Niso ga strle vojne vihere, prizanašale so mu takrat svinčenke, padel pa je kot glasnik miru in sprave. — Od Carigrada do Sofije ga je vodila ista misel, ki naj bi vstvarila z obiskom v Parizu, najmočnejšo osnovo za svetovni mir. — Toda na tej poti je moral položiti svoje življenje na oltar domovine.

Še umirajoč je mislil le na svojo domovino, za katero se je boril in delal. Umirajoč je še spregovoril:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Zgubili smo kralja, a mi invalidi smo izgubili tudi svojega najvišjega zaščitnika in dobrotnika.

Poklonimo se Njegovemu spominu in vzklknimo:

Slava Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Njegovemu nasledniku obljublamo zvestobo in ljubezen in kličemo:

Naj živi kralj Peter II.

Po končanem govoru je bilo sklenjeno, da se vpišeta za odbor tov. predsednik in podpredsednik v sožalno knjigo pri kraljevski bankski upravi.

Obvestila in vabila za članstvo K. O. Ljubljana:

1. Naročnikom premoga sporočamo, da bomo priobčili natančnejše podatke glede dovoza, količine, cene ter plačila in načina razdelitve še tekom tega tedna v ljubljanskih dnevnikih.

2. Vse člane in članice vabimo, da se dne 1. novembra v čimvečjem številu udeležijo spominskih svečanosti pri sv. Križu.

3. Vse člane in članice ponovno opozarjamo, da pravočasno poravnajo članarino in naročnino za tekoče leto, ker sicer ne bodo vpoštevani, niti za podporo, niti za potrebna posredovanja, ter se jih bo koncem leta črtalo kot člane in članice in obenem ustavilo pošiljanje »Vojnega invalida«!

4. Ponovno vabimo tudi vse člane in članice, ki so svoječasno vročili pri našem tajništvu važne osebne listine, da jih prevzamejo, ker sicer bo odbor odklonil vsako odgovornost za nje.

Odbor.

Iskanje prič. Jožef Jamnik, ki je šel z 19. bataljonom iz Judenburga s 1. kompanijo, 4. vodom, je bil ranjen leta 1917 pri Rutka-Marinski na ruski fronti. Komur je o tem kaj znanega, naj se oglasi na njegov naslov Luščka vas 52, p. Poljčane.

List bomo ustavili članom Krajevnih odborov Žužemberk, Šmarje pri Jelšah, Škofja Loka in Trzič, ako ne poravnajo zaostale naročnine. Naj člani sami poskrbe pri svojih odborih, da se bo to zgodilo.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Fricko Juvan, Kolodvorska ul. 35 Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavniki za tiskarno: Albert Kolman.